KEHANET VE FALCILIĞIN DİNDE YERİ YOKTUR

Değerli mü'minler!

Bugünkü konuşmamızda kehanet ve falcılıktan söz etmek istiyorum.

Kitap ve sünnette yeri olmayan, akıl ve ilim ile de açıklanamayan şeylere "Hurafe" diyoruz.

İslâmiyet geldiği günden itibaren hurafelerle mücadele etmiştir. Kehanet ve falcılık da, İslâmiyet'in mücadele ettiği hurafelerdendir.

Kehanet, gaybden haber verme işidir. Bu işi yapana yani gaybden haber verene de kâhin denir.

Meşhur bilginlerden İbnü'l-Esîr (H.544-606, M.1149-1210): "Kâhin, gelecekte kâinatta meydana gelecek olaylardan haber veren ve gizli olan şeyleri bildiğini iddia eden kimsedir", demiştir.[514]

Falcılık da kehanet gibi gelecekten haber verme yöntemlerinden birisidir. Falcı bu yöntemi kullanarak gelecekten bilgi verdiğini iddia eden kimsedir.

İnsan, tarihin her devrinde ve her toplumda geleceğe ait olayları önceden öğrenmek istemiştir. Kehanet ve falcılık, insanın bu arzusuna bir cevap olarak ortaya çıkmıştır. Arapların Ezlâm –fal okları–, Fas ve Rum'un

514 *en-Nihaye*, Mısır, 1322, c. IV, s. 43.

tavla ve satranç oyunları, remilleri (nokta ve çizgileri) ve tencimleri (yıldızlardan bilgi alma) gibi şeyler, hep birer kehanet araçlarıdır.

Geleceğin karanlıkları içinde saklanan mukadderatı görmeye insan zekâsının yetmediği zamanlarda kişiler ve toplumlar için takdir edilmiş olan olayları öğrenmek maksadıyla böyle aslı olmayan vasıtalara başvurulmuştur. Bugün bile ilim ve teknolojinin ileri bir seviyede bulunduğu toplumlarda kehanete inananlar ve bunu sanat haline getirenler bulunmaktadır. Nitekim çeşitli toplumlarda yıl başında yeni yılın neler getireceği konusunda türlü türlü efsanelerin yayınlandığı görülmektedir.

Bu konuda bir başka isim de “Arrâf”tır. Arrâf, çalınmış olan eşyayı veya yitiğin yerini bildiğini iddia eden kimsedir. Bunlar, bu yolla çıkar sağlamakta, halk da bunlardan yitik ve çalıntı malları hakkında medet ummaktadır.

Araplar arasında fal okları (Ezlâm) ile yapılan falcılık çok yaygın idi. Bu oklar üç parçadan ibaretti. Bunlardan birinde “Yap”, öbüründe “Yapma” yazılı idi. Üçüncü ok da boştu. Bir iş yapmak isteyen veya yola çıkmayı düşünen kimse, bu işin ve bu yolculuğun kendisine yarar sağlayıp sağlayamayacağını bu oklarla anlamak isterdi. “Yap” yazılı ok çıkarsa, yapmak istediği işi yapar veya yola çıkardı. “Yapma” yazılı ok çıktığında, o işi yapmaz veya yola çıkmazdı. Boş olan okun çıkması halinde ise, yazılı ok çıkıncaya kadar fala devam edilirdi.

İşte cehalet devri insanının anlayışı.

Şimdi önce bunlarla ilgili dinimizin görüşünü ortaya koyalım. Sona da bunları yapmanın, yaptırmanın ve bunlara inanmanın ne olduğunu açıklayalım.

Bütün bunlarda, insana gizli olan hususları bilme ve öğrenme çabası yatmaktadır. O halde insan gaybı yani kendisine gizli olan şeyleri bu ve benzeri vasıtalarla bilebilir mi? Önce bunun bilinmesi Iazımdır.

Gaybı yalnız Allah bilir, insanlar gaybı bilemezler. Bu husus hem Kur’an-ı Kerim’de ve hem de Peygamberimizin sünnetinde ifade buyurulmuştur. Bu konudaki âyet-i kerimelerden bazıları şunlardır.

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَۜ

"Gaybın anahtarları O'nun katındadır. Onları, O'ndan başkası bilmez."[515]

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ

"De ki, göklerde ve yerde Allah'tan başka gaybı kimse bilmez."[516]

"Gaybın anahtarları Allah'ın katındadır" demek, gizli olan ve duyu organları ile algılanmayan şeyleri yalnız Allah bilir demektir.

Ay ve güneşin doğuş ve batış zamanları ile bunların tutulmalarını önceden bilip haber vermek gaybı bilmek değil midir? Gibi bir soru akla gelebilir.

Evet, ay ve güneşle ilgili bu bilgiler gayp bilgileri değildir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de

الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ.

"Güneş ve ay bir heseba göre hareket etmektedir."[517] buyurulmuştur.

İnsanlar güneş ve ayın hareketleri ile ilgili hesabı iyi yaparlarsa, daha doğrusu yapabiliyorlarsa onları izleyebilirler. Bugün ise bu yapılmaktadır. Ancak tarihte bunun yapılamadığı devirler olmuştur. Nitekim Peygamberimizin Ramazan Hilali ile ilgili şu açıklamaları bunu ifade etmektedir. Şöyle buyuruyor:

اِنَّا اُمَّةٌ اُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ الشَّهْرُ هٰكَذَا وَ هٰكَذَا يَعْنِى مَرَّةً تِسْعَةً وَعِشْرِينَ وَمَرَّةً ثَلَاثِينَ.

"Biz ümmî bir topluluğuz, ne yazı yazmasını bilir ne de (yıldızların seyrini) hesabını anlarız. (Bize lazım olan) bir ay, kâh şöyledir, kâh böyledir." Hadisi rivayet eden İbn-i Ömer (ra.): "Peygamberimiz bu ifade ile bazen ay yirmi dokuz, bazan da otuz gündür demek ister gibi mübarek parmakları ile işaret buyurmuştur."[518]

515 En'am, 6/59.
516 Neml, 27/65.
517 Rahmân, 55/5.
518 Buhârî, "Savm", 13.

Peygamberimiz, ayın hesap ile belirlenemeyeceğini söylemiyor. Ancak biz şu anda böyle sağlıklı bir hesap yapamayız buyuruyor.

Hava değişimleri ile ilgili bugün yapılmakta olan tahminler de gayb ile bir ilgisi yoktur. İnsan bilgisinin ulaşma imkânı bulunan çeşitli metod ve aletlerle öğrenilebilecek şeyler gayb değildir. Hava tahmin raporları da böyledir. Önceden böyle bir tahmin yapan kimse gaybı biliyor denemez. Ama bunun dışında, kişinin ne zaman öleceği, gelecekte başından neler geçeceği ve ne gibi olaylarla karşılaşacağı hususları gayb ile ilgilidir ve bunları yalnız Allah bilir. Bunu Peygamberler de melekler de bilemezler. Ancak Peygamberler ve melekler Allah'ın kendilerine bildirdiği kadarını bilir, bildirmediğini bilemezler. Çünkü Allah Teâlâ bu bilgiye kimseyi ortak etmemiştir.

Mekke müşrikleri zaman zaman Peygamberimizden gayb ile ilgili hususlarda bilgi istiyorlardı. Allah Teâlâ onları bu konuda uyarmasını Peygamberine emretmiştir.

قُلْ لَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدٖى خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ اِنّٖى مَلَكٌۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۜ.

"(Ey Muhammed) De ki, ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size ben bir meleğim de demiyorum. Ben sadece bana vahyolunana uyarım."[519]

Görülüyor ki Allah Teâlâ Peygamberine üç şeyin kendisinde bulunmadığını söylemesini istiyor. Bunlar da, Allah'ın hazinelerinin yanında olmadığı, gaybı bilmediği ve melek olmadığı hususlarıdır. Peygamber olması, gaybı bilmesini gerektirmez. Başka bir ifade ile gaybı bilmemesi, Peygamber olmasına zarar vermez. Ancak Allah tarafından kendisine bildirilmiş olanları bile bilir.

قُلْ لَٓا اَمْلِكُ لِنَفْسٖى نَفْعًا وَلَا ضَرًّا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِۚ وَمَا مَسَّنِيَ السُّٓوءُۚ اِنْ اَنَا اِلَّا نَذٖيرٌ وَبَشٖيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ۟.

519 En'am, 6/50.

"(Ey Muhammet) De ki: Ben kendi kendime Allah'ın dilediğinden baka ne bir menfaat elde etmeye ne de bir zararı önlemeye malik değilim. Ben eğer gaybı bilseydim daha çok hayır yapardım ve kötülük denilen şey yanıma uğramazdı. Ben inanacak bir kavme müjde veren ve onları uyaran bir Peygamberden başka biri değilim."[520]

Peygamberimiz, kendisinin gaybı bildiğini söyleyenleri, daha doğrusu bilmesi gerektiğine inananları daima uyarmış ve gaybı bilmediğini söylemiştir.

عَنِ الرُّبَيْعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ (ص) غَدَاةَ بُنِيَ عَلَيَّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَجْلِسِكَ مِنِّي وَجُوَيْرِيَاتٌ يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ يَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ اٰبَائِهِنَّ يَوْمَ بَدْرٍ حَتَّى قَالَتْ جَارِيَةٌ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ النَّبِيُّ (ص): لاَ تَقُولِي هٰكَذَا وَقُولِي مَاكُنْتِ تَقُولِينَ.

Muavviz kızı Rübeyyi (r.anh.) şöyle diyor: "Ben gelin olduğum günün kuşluk vaktinde Peygamberimiz düğünüme gelmişti. O sırada bazı kızlar def çalarak, babalarımızdan Bedir savaşında şehit olanların hatıralarını anıyorlardı. Kızlardan birisi: "İçimizde bir Peygamber vardır ki, o, yarın ne olacağını bilir" dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz: "Kızım öyle söyleme, bundan önce söylediğin gibi söyle." buyurdu[521] ve bunun yanlış olduğunu bildirdi.

Kıyametin ne zaman kopacağı gayb ile ilgili bilgilerdendi. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَاۜ قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبّ۪يۚ.

"Sana, ne zaman kopacak diye kıyamet vaktini soruyorlar. De ki: Onun bilgisi yalnızca Rabbimin katındadır."[522]

Zaman zaman bazı kimseler insanların bilgisizliğinden yararlanarak

520 A'raf, 7/188.
521 Buhârî, "Meğazi", 12; Tirmizî, "Nikah", 6; Ebû Davûd, "Edeb", 59.
522 A'raf, 7/187.

çıkar sağlamak için kıyametin kopacağı zamanı bildiklerini iddia ederler. Halbuki Peygamberimiz bu konu ile ilgili kendisine sorulan soruları, ya cevapsız bırakmış, ya da soruyu sorana daha çok ilgilenmesi gereken noktaya dikkatini çekmiştir. Bu konuda hadis kitaplarında mevcut hadisi şeriflerden üç tanesini nakletmek yararlı olacaktır. Birinci hadis-i şerif:

عَنْ اَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ (ص) : اِذَا ضُيِّعَتِ الْاَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ: كَيْفَ اِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ: اِذَا وُسِّدَ الْاَمْرُ اِلَى غَيْرِ اَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ.

Ebû Hureyre (ra.) anlatıyor. Peygamberimize bir adam gelerek:

–Ey Allah'ın Resûlü, kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Peygamberimiz:

–Emânet zayi olduğu zaman kıyameti bekle, buyurdu. Adam tekrar sordu:

–Emanetin zayi olması nasıl olur? dedi. Peygamberimiz:

–İşler ehil olmayan kimselere verildiği zaman, kıyameti bekle, buyurdu.[523]

İkinci hadis-i şerif:

عَنْ اَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: وَمَا اَعْدَدْتَ لَهَا؟ فَكَأَنَّ الرَّجُلَ اِسْتَكَانَ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا اَعْدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صَلَاةٍ وَلَا صِيَامٍ وَلَا صَدَقَةٍ وَلٰكِنِّى اُحِبُّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ قَالَ: فَاَنْتَ مَعَ مَنْ اَحْبَبْتَ.

Enes İbn-i Malik (ra.) anlatıyor: Bir adam Peygamberimize gelerek:

–Ey Allah'ın Peygamberi, kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Peygamberimiz:

523 Buhârî, "Rikak", 35.

–Sen kıyamet için ne hazırladın? buyurdu. Adam:

–Ey Allah'ın Resulü, ben kıyamet için çok namaz, oruç ve sadaka hazırlamadım. Ancak ben, Allah'ı ve Peygamberini severim, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

O halde sen, sevdiklerinle beraber olacaksın. buyurdu.[524]

Üçüncü hadis-i şerif:

عَنْ اَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ (ص) يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ فَاَتَاهُ رَجُلٌ فقَالَ: مَا اْلاِيمَانُ؟ قَالَ: اْلاِيمَانُ اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَ بِلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ. قَالَ: مَاالاِسْلاَمُ؟ قَالَ الاِسْلاَمُ اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ وَلاَ تُشْرِكَ بِهِ وَتُقِيمَ الصَّلاَةَ وَ تُؤْتِىَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ. قَالَ: مَاالاِحْسَانُ؟ قَالَ: اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرِهُ فَاِنَّهُ يَرَاكَ. قَالَ: مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ: مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِاَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ...

Ebû Hureyre (ra.) anlatıyor: Bir gün Peygamberimiz açıkta oturuyordu. Yanına birisi gelerek:

–İman nedir? diye sordu. Peygamberimiz:

–İman, Allah'a, meleklerine, Allah'a kavuşmaya, Peygamberlerine ve öldükten sonra dirilmeye inanmandır, buyurdu, Adam:

–İslâm nedir? dedi. Peygamberimiz:

–Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmaman, namazı kılman, farz olan zekâtı vermen ve Ramazan ayı orucunu tutmandır, buyurdu. Adam:

–İhsan nedir? diye sordu. Peygamberimiz:

–İhsan, Allah'a sanki O'nu görüyormuş gibi ibadet etmendir. Sen Allah'ı görmüyorsan O seni görüyor, buyurdu. Adam

524 Müslim, "Birr", 50.

–Kıyamet ne zaman? dedi. Peygamberimiz:

–Bu konuda sorulan, sorandan daha bilgili değildir, buyurdu[525]

Görülüyor ki, ilk iki hadisi şerifte Peygamberimiz kendisine kıyametin zamanı ile ilgili sorulan soruya cevap vermemiş, asıl ilgi gösterilmesi gereken noktaya dikkat çekmekle yetinmiştir. Üçüncü hadisi şerifte ise bu konuda kesin bir bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir.

Değerli kardeşlerim, işte ayeti kerime ve hadisi şerifler gaybı, kıyametin ne zaman kopacağını, gelecekte insanın ne gibi olaylarla karşılaşacağını Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini ifade etmektedir.

Kehanet ve falcılık bir nevi gaybden ve gelecekten haber vermektir ki, bu ayeti kerime ve hadisi şeriflere göre mümkün değildir. Böyle olunca bunu sanat haline getiren kimseler, yani kahinler ve falcılar, insanları aldatmakta ve bu yolla çıkar sağlamaktadırlar.

Bu konuya diğer konulardan farklı olarak ayeti kerime ve hadisi şeriflerde fazla yer verilmesinin iki sebebi vardır.

Birincisi, İslâmiyetten önce cehalet devrinde halk gelecekten bilgi almak için gaybden haber verdiğini iddia eden kahinlere başvuruyor, yapmak istedikleri herhangi bir iş veya yolculuk için falcılara gidiyor, fal baktırıyorlardı.

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِى قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اُمُورًا كُنَّا نَصْنَعُهَا فِى الْجَاهِلِيَّةِ. كُنَّا نَأْتِى الكُهَّانَ قَالَ: فَلاَ تَأْتُوا الكُهَّانَ. قَالَ: قُلْتُ: كُنَّا نَتَطَيَّرُ قَالَ: ذَاكَ شَىْءٌ يَجِدُهُ اَحَدُكُمْ فِى نَفْسِهِ فَلاَ يَصُدَّنَّكُمْ.

Muâviye İbnü'l-Hakem es-Sülemî (ra.) diyor ki: "Ben Peygamberimize:

–Ey Allah'ın Resûlü, bir takım şeyleri biz cahiliyet devrinde yapıyorduk, kâhinlere gidiyorduk, dedim. Peygamberimiz:

–Artık kâhinlere gitmeyin, buyurdu. Ben:

–Teşe'ümde bulunuyorduk (yani şom tutuyorduk) dedim. Peygamberimiz:

525 Buhârî, "İman", 37; Müslim, "İman", 1.

–Bu sizden birinizin içine uğursuzluk olarak sinen bir şeydir. Sakın size mani olmasın, sizi işinizden geri bırakmasın, buyurdu.[526] Cahiliyye devrinin batıl inançlarından bazıları da şunlardır:

1. Tıyere: Bir yolcunun sefere çıktığı sırada önünden bir kuşun uçması uğursuzluk sayılırdı ve böyle bir durumla karşılaşan yolcu yolculuğundan vaz geçerdi.

2. Hâme: Hâme, baykuştur. Bu kuşun bir evin üzerine konup da ötmesinin uğursuzluk getireceğine inanılırdı. Bugün bile cahil halk arasında böyle bir endişe vardır.

3. Safer: Kamerî aylardan Safer ayının uğursuz bir ay olduğunu, bütün uğursuz işlerin bu ayda meydana geldiği düşüncesidir. Halbuki Safer ayının diğer aylardan hiçbir farkı yoktur. Diğer aylar zamanın bir dilimi olduğu gibi Safer ayı da zamanın bir dilimidir. Bu batıl akide cahil halk arasında yaşamakta ve Safer ayında nikah yapmanın uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır. Bu batıl inancı yıkmak için İslâm alimleri mücadele etmişler, hatta pek çok alim özellikle bu ayda nikah kıymışlardır.

4. Gûl: Cahiliyye Araplarının inancına göre Gûl, tenha ve ıssız çöllerde insana değişik suretlerde görünerek yolunu şaşırtır, sonunda onu helâk eder.

Peygamberimiz bunların aslı olmadığını, cehalet devri Araplarının batıl inançları arasında yer aldığını bildirmiş ve bunlara itibar edilmemesini öğütlemiştir.[527]

Değerli kardeşlerim! Kehanet ve falcılık cehalet devri anlayışı olduğu gibi bazı tabiat olaylarından manalar çıkarmak da aynı şekilde cahiliyye anlayışıdır ve gerçekle bir ilgisi yoktur. O cehalet devrinde ay ve güneş tutulmasının yer yüzünde önemli bir kişinin öleceğine veya öldüğüne, ya da büyük bir zarar olacağına inanılırdı. Peygamberimizin oğlu Hz. İbrahim, vefat ettiği zaman tesadüfen güneş tutulmuştu. Halk, cehalet devrinden kalma bir anlayışla güneşin tutulmasını Hz. İbrahim'in ölümüne bağlamışlardı. Peygamberimiz bu yanlış akideyi ortadan kaldırmak için:

---

526 Müslim, "Selâm", 35.
527 Bakınız, Buhârî, "Tıb", 19; Müslim, "Selâm", 33.

اِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ. وَاِنَّهُمَا لاَ يَنْخَسِفَانِ لِمَوْتِ اَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ.

"Güneş ve ay Allah'ın âyetlerinden iki âyettir. Bunlar hiçbir kimsenin ne ölümünden ne de yaşamasından dolayı tutulmazlar",[528] buyurdu.

Evet, değerli kardeşlerim, kehanet ve falcılık konusuna ayet ve hadislerde fazlası ile yer verilmesinin iki sebebi olduğunu, bunlardan birincisinin, halkın cahillik devrinden kalma bu konuda bir alışkanlıkları bulunduğunu ve bununla ilgili bazı rivayetleri nakletmiş bulunuyoruz.

İkinci sebep ise; o devrin insanı Peygamber denilince ondan bu çeşit şeyleri bekliyordu. Bazan ondan, gaybden haber vermesini, bazan da sihir ve kehanet yolu ile tabiatı etkisi altına almasını arzu ediyorlardı. Onların bu arzu ve istekleri ile ilgili olarak İsrâ sûresinde şöyle buyurulmuştur:

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًاۙ. اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًاۙ. اَوْ تُسْقِطَ السَّمَٓاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًاۙ. اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَٓاءِۜ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُۜ قُلْ سُبْحَانَ رَبّ۪ي هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا.

"Sen, dediler, bizim için yerden bir kaynak fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız. Veya senin bir hurma bahçen ve üzüm bağın olmalı; öyle ki, içlerinden gürül gürül ırmaklar akıtmalısın. Yahut iddia ettiğin gibi üzerimize gökten parçalar yağdırmalısın veya Allah'ı ve melekleri gözümüzün önüne getirmelisin. Yahutta altından bir evin olmalı, ya da göğe çıkmalısın. Bize, okuyacağımız bir kitap indirmedikçe göğe çıktığına da inanmayacağız. De ki: Rabbimi tehzih ederim, ben sadece beşer olan bir Peygamberim. (Bu istediklerinize benim değil, ancak Allah'ın gücü yeter)"[529].

528 Buhârî, "Kusûf", 1; Müslim, "Kusûf".
529 İsrâ, 17/90-93.

Evet, Kur'an-ı Kerim, gaybı yalnız Allah bilir diyor. Peygamberimiz de gaybı bilmediğini ifade ediyor. Şimdi bu durumda bir kimse gelecekten haber almak ve ilerde karşılaşacağı olayları öğrenmek için kâhine, falcıya ve Arrafa giderse durumu ne olur? Bunu da Peygamberimizden öğrenelim. Şöyle buyuruyor:

مَنْ اَتَى كَاهِنًا اَوْ عَرَّفًا اَوْ سَاحِرًا فَسَأَلَهُ فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا اُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ (ص).

"Kim Kahine veya Arrafa (yitiğin veya çalınan malın yerini haber verdiğine inanılan kimse) veya sihirbaza gider ve onun söylediğine inanırsa, o kimse, Muhammed (sas.)'e indirileni inkar etmiş olur."[530]

Bir başka hadisi şerifte şöyle buyurulmuştur:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ اَوْ تُطُيِّرَ لَهُ اَوْ تَكَهَّنَ اَوْ تُكُهِّنَ لَهُ اَوْ سَحَرَ اَوْ سُحِرَ لَهُ وَمَنْ اَتٰى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا اُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ (ص).

"Kuş uçuran ve kendisi için kuş uçurulan, fala bakan veya baktıran, sihir yapan veya yaptıran bizden değildir. Kim bir falcıya gider de söylediğine inanırsa o kimse Muhammed (sas.)'e indirileni inkar etmiş olur."[531]

Böyle gaybden haber veren kimselere gidip de onlara fal baktıran, yitik veya çalıntı malının yerini veya hırsızı haber vermesini isteyen kimse, onların haber verdiklerine inanacak olursa yaptığı ibadetin de sevabına eremez. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

مَنْ اَتٰى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةُ اَرْبَعِينَ يَوْمًا.

"Her kim Arrafa (çalınan bir şeyin veya yitiğin yerini haber veren kimse) gider, ondan bir şey sorar da onun verdiği haberi doğrulasa, o kimse-

530 *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, Beyrut, 1967; c.V, s.118. (Hadisi Bezzar İbn-i Mes'ûd'tan rivayet etmiştir.)
531 *Mecme'uz-Zevâid*, c.V, s.117. (Hadisi Bezzar, İmran İbn-i Husayn'dan rivayet etmiştir.)

nin kırk gün namazı kabul olmaz . (Yani bu süre içinde kıldığı namazın sevabına eremez.)[532]

Peygamberimiz, inanan insanın böyle kahin ve falcılara gitmesini hoş görmüyor. Çünkü kahin veya falcı ilerde bu kimsenin başına gelecek kötü olaylardan söz ederse –ki bunu bilmesi mümkün değildir– ve fal baktıran da buna inanırsa morali bozulur, huzuru kaçar ve rahatsız olur. Böyle falına baktırıp ilerde kötü olaylarla karşılaşacağı kendisine söylenilen kimselerden pek çoğu bunalıma girmiştir.

Diğer taraftan, çalınan eşyanın ve yitik malın yerini haber verdiği iddia edilen Arraf, kendisine başvurandan aldığı bilgiler doğrultusunda hırsız ile ilgili vereceği haber, bazı günahsız insanların suçlanmasına ve kötü zanda bulunulmasına sebep olacaktır. Hiçbir belge ve sağlıklı bilgi yokken bazı insanların suçlanması ve onlar hakkında kötü zanda bulunulması günahtır, vebaldir. Bu günah ve vebale Arrafa veya falcıya giden de ortaktır. Bundan sakınılması lâzımdır.

Dinimiz insanlığı falcılık gibi kötü bir alışkanlıktan kurtarmak için istihareyi tavsiye etmiştir.

İstihâre, Allah Teâlâ'dan iyi, yararlı ve hayrın kolaylaştırılmasını dilemektir ki, insan girişeceği bir işin sonucu hakkında tereddüt ettiği sırada: "Allah'ım, şu giriştiğim işi yapmak veya yapmamaktan hangisi hakkımda yararlı ve hayırlı ise onu bana kolaylaştır", demektir.

İstihâre, ibadet ve sevap işlemek gibi iyi olan işlerde yapılır, haram ve günah olan işlerde yapılmaz.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ (ص) يُعَلِّمُنَا اْلاِسْتِخَارَةَ فِى الْاُمُورِ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ اْلقُرْاٰنِ يَقُولُ: اِذَا هَمَّ اَحَدُكُمْ بِالْاَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ اْلفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ العَظِيمِ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلاَّمُ الغُيُوبِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا اْلاَمْرَ خَيْرٌ لِى فِى دِينِى

532 Müslim, "Selâm", 35.

وَمَعَاشِى وَعَاقِبَةِ اَمْرِى اَوْ قَالَ فِى عَاجِلِ اَمْرِى وَاٰجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّى وَاصْرِفْنِى
عَنْهُ وَاقْدُرْ لِىَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ ارْضِنِى بِهِ قَالَ وَيُسَمِّى حَاجَتَهُ.

Câbir İbn-i Abdillah (ra.) anlatıyor: "Peygamberimiz Kur'an'dan bir sûre öğretir gibi, işlerimizin hepsinde bize istihâre duasını öğretir, şöyle buyururdu:

"Sizden biriniz (haram ve günah olmayan) bir iş yapmaya karar verdiğinde (nafile olarak) iki rek'at namaz kılsın, sonra da şöyle dua etsin: "Allah'ım, sen bildiğin için, senden, hakkımda hayırlısını bildirmeni, kudretinle bana güç vermeni ve hayrın açıklanmasını senin büyük fazl-u kereminden isterim. Çünkü senin her şeye kudretin yeter, benim ise yetmez. Sen, her şeyi bilirsin, halbuki ben bilmem. Sen bütün gizli şeyleri en iyi bilensin. Allah'ım, sen bilirsin, eğer (yapmayı düşündüğüm) bu iş benim dinim, yaşayışım, işimin sonucu, dünyam ve âhiretim için hayırlı ise bunu bana takdir eyle, onu bana kolaylaştır ve bu işi bana mübarek eyle. Eğer bu iş, benim dinim, yaşayışım, işimin sonucu, dünyam ve âhiretim için kötü ise, zararlı ise, bunu benden uzaklaştır, beni de ondan uzaklaştırır. Hayır nerde ise onu bana takdir et ve onunla beni hoşnut eyle."[533]

Ne güzel bir tavsiye. Hiç kimseye başvurmadan yaratan Allah'a sığınıyor, O'ndan yadım istiyorsunuz. Yapmak istediğiniz işin hakkınızda hayırlı mı değil mi bunu gönlünüzün bu konuda rahatlamasını istiyorsunuz. Bundan daha doğal ne olabilir?

Böyle zamanlarda biz insanlar için istihâre ruhumuzu kuvvetlendirir, gücümüzü artırır. Kararsızlık içerisinde bocalayan ve ne yapacağını kestiremeyen bir kimsenin, Allah'ın huzurunda el bağlayıp iki rek'at nafile namaz kıldıktan sonra Cenâb-ı Hak'tan kendisini hayra ve mutluluğa sevk etmesini dilemekle hiç şüphesiz gönlünde bir hafiflik hisseder. Hayrın kendisine yöneleceğine inandığından, istihâre ettiği iş hakkında kendisi için hayırlı tarafın tecelli edeceğine de emin olur. Böyle içtenlikle yapılan duanın kabul olduğunun en açık şahidi, istihâre eden kimsenin istihâre ettiği iş hakkında gönlünde bir genişlik duymasıdır. İstihâre eden kimsenin gönlünde böyle bir genişlik olmazsa istihâresini yediye kadar tekrar etmesi de Enes İbn-i Malik (ra.)'den rivayet edilmiştir. Peygamberimiz Enes İbn-i Malik'e:

533 Buhârî, "Teheccüd", 25.

يَا أَنَسُ اِذَا هَمَمْتَ بِاَمْرٍ فَاسْتَخِرْ رَبَّكَ سَبْعَ مَرَّةٍ ثُمَّ انْظُرْ اِلَى الَّذِى يَسْبِقُ اِلَى قَلْبِكَ فَاِنَّ الخَيْرَ فِيهِ.

“Ey Enes, bir işe teşebbüs etmek istediğinde o iş hakkında yedi defa istihâre eyle. Sonra gönlüne o işle ilgili doğan şeye bak. Çünkü hayır, gönlüne doğan şeydedir”, buyurmuştur.[534]

Değerli kardeşlerim, sonucu hayır olduğu bilinen şeylerde istihâre yapılmaz. Mesela ilim öğrenmek ve bilinen bir san’atı benimsemek için istihâre etmeye lüzum yoktur. Çünkü Kur’an-ı Kerim, kendisine ilim verilen kimseye çok hayır verilmiş olduğunu bildirmektedir. Sanat da insanın geçimini sağlamak ve insanlara hizmet etmek için öğrenilir. Bunda da hayır vardır.

Değerli kardeşlerim, konumuzu özetleyecek olursak şunu söyleyebiliriz: Dinimiz cahiliyyet hurafeleri ile mücadele ettiği gibi falcılık ve kehânetle de mücadele etmiştir. Çünkü bunlar da hurafedir, bunların dinde yeri yoktur.

534 Aynî, *Umdetü’l-Kârî*, C. VII, s. 225.